

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

50. An si quis intuitu pietatis, & solum propter Deum iuraret dare dotem mulieri, possit foemina alius obligationem remittere? Idem est, si certo pauperi iures eleemosynam largiturus. Et quid, si ea ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

ter, quod deobligatur remanens ad alterum faciendum. Ino, si ex animo expresso non satisfaciendi precepto per talem rem, illam exequaris, adhuc tamen satisfacies precepto. Ex p. 3. ar. 6. & Misc. 2. Ref. 77.

§. 1. Negatiue respondet Suarez de Relig. tom. 1. lib. 4. de horis Canonice, c. 26. num. 8. vbi probat, quod, si audias Missam voluntate non satisfaciendi voto, ad quod teneris, sed intendas aliam Missam audire vt voto satisfacias, tacite te prorogare votum, vel nouum votum facere, quia cum obligatio voti a te dependeat, potes pro libito illam tibi de nouo imponere.

2. Sed ego contrariam sententiam teneo cum Sanchez in Summa tom. 1. lib. 1. c. 13. n. 18. Dico igitur te integre satisfacere voto, licet habeas intentionem aliam Missam satisfaciendi, quia vere prestat illad, quod vouisti; neque cum illam voluntatem habeas minime satisfaciendi voto per illam Missam, intendis de nouo venire, etsi possis, sed solum intendis priori voto per aliam Missam a te audiendam satisfacere. Ergo si iam satisfecisti, nihil restat tibi satisfaciendum.

3. Notandum est tamen hic obiter, necessarium non esse habere voluntatem expressam satisfaciendi precepto, nam si ex ignorantia precepti rem preceptam exequaris, precepto satisfacias, taliter quod deobligatur remaneas ad aliud faciendum. Ita Valquez in part. 2. q. 100. ar. 5. n. 5. Valentia tom. 3. disp. 6. q. 2. punct. vlt. Henriquez lib. 9. c. 25. n. 6. Suarez in 3. p. tom. 1. disp. 88. sect. 3. Azorius tom. 1. lib. 7. c. 2. q. 6. & alij. Imò aliqui plus addunt, non solum si ignarus precepti, rem preceptam exequaris, sed animo expresso non satisfaciendi precepto per talem rem, adhuc tamen satisfacies precepto. Ita ego alibi, & Lessius lib. 2. c. 37. dub. 1. o. n. 59. Valentia, Valquez, & alij vbi supra.

4. Hinc inferitur contra Sanchez in Summa, tom. 1. lib. 1. cap. 13. num. 3. & Bonacinam disp. 1. quaest. 1. punct. 10. num. 4. accedentem ad Ecclesiam animo meditando res diuinas: si sacerdos interim adeat ad altare ad celebrandam Missam, satisfacere precepto audiendi Missam, licet cum primò accessit ad Ecclesiam, non habuerit animum audiendi sacrum. Ita Castus Palaus tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 17. n. 7.

5. Verum supradicta non procedunt in obligationibus iustitiæ, in quibus sine cognitione obligationis exequi rem preceptam non potest, quia res precepta est solutio, non donatio; solutio autem necessariò inuoluit cognitionem obligationis, & voluntatem satisfaciendi, quibus deficientibus erit donatio liberalis, ac proinde debitum non extinguit; quæ sententia limitatur, quando in genere uoluisti, vt si casu aliquam obligationem habeas restituendi, elemosynæ à te faciendæ loco illius subrogatur nam tunc illæ elemosynæ non propriè elemosynæ, & donationes liberales sunt, sed solutiones debiti, cum ex voluntate satisfaciendi debito procedant, quod est valde notandum. Vide Sanchez in Summa, tom. 1. lib. 1. c. 15. nu. 11. & alios.

RESOL. L.

An si quis inuitu pietatis, & solum propter Deum iuraret dare dotem mulieri, possit femina illius obligationem remittere? Idem est, si certo pauperi iures elemosynam largiturus. Et quid, si ea dos, eave elemosyna nulli esset determinata pauperi, aut persona promissa? Et inferitur, quod si quis filia inuitu Patris dotem sub iuramento promittat, tunc non ad filiam, sed ad Patrem remisso iuramenti pertinet. Ex p. 9. tract. 8. & Misc. 3. Ref. 13.

§. 1. Negatiue respondet ex Soto Azorius tom. 1. Sup. hoc in lib. 1. cap. 3. q. 11. vbi sic ait: [Quid dicendum, cum Titius iurauit, se certæ Caij filia dotem daturum, vt possit commodè nubere, an Caius, aut eius filia eiusmodi iusurandum possit remittere? Soto lib. 8. de iust. q. 1. art. 9. distinguit: Aut Titius iureiurando se deuinxit pietatis, ac Religionis causa, eò quod filia Caij inopia premeretur; aut promittit gratia puellæ, vel patris. Si primo, inquit, modo iurauerit, non potest Caius, & filia iusurandum dirimere: est enim votum Deo factum. Si secundo, potest Caius iusurandum soluere, quoniam sibi, aut filia est facta promissio. Idem est, si iures, te certo pauperi elemosynam largiturum; aut enim promittis, vt pro sis homini, & proinde causa ipsius; aut promittis Deo, videlicet, studio pietatis in Deum. Si primo modo, pauper potest iusurandum remittere; si secundo modo, non item.] Ita ille. Probatur hæc opinio ex doctrina D. Thomæ 2. 2. q. 89. art. 9. ad 2. vbi asserit, eum, cui aliquid promittitur intuitu pietatis, id non posse remittere: nam iuramentum factum Deo intuitu pietatis, rationem voti habet, votòque æquiualeat, vt Doctores omnes tradunt: in voto autem nihil potest persona priuata, cum soli Deo ius acquiratur. Secundo, quia tale iuramentum soli Deo præstat; cuius iuri alter renuntiare non potest, non tamen intelligas, velle hanc opinionem, vt sic iurans teneatur puellam nolentem dotare, aut ducere; hoc enim absurdissimum esset: sed sensus huius opinionis est: per remissionem promissionis alterius non maneat liberum iuramentum. si adhuc, remittens velit matrimonium, dotem, aut rem sibi promissam.

2. At ego affirmatiuæ sententiæ adhareo: quia, quamuis iuramentum Deo præstat, & intuitu pietatis fiat; tamen ipse Deus grati illud in partibus vilitatem habet & quatenus parti est commodum, & fauorabile, & solum asseritur Deus in testem talis promissionis: ergo pars, cui debetur, remittere illius obligationem potest, sicut & alia sibi debita condonare. Secundo, quia ideo potest pater aliqua filiorum vota irritare, quia potest tollere materiam, qua sublata votum cessat: ergo similiter pars potest tollere, & remittere materiam Deo in sui fauorem promissam: ergo consequenter tollit obligationem iuramenti. Hanc opinionem tenet Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 52. num. 7. & 8. & 9. & tom. 1. Decalog. lib. 3. c. 20. num. 7. Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 14. num. 6. Ludouicus Lopez 2. par. Instru. de matrim. c. 38. fol. mibi. 1048. col. 2. Nauarrus in Summa Latina, cap. 22. num. 25. casu 1. Hisp. n. 22. Vinaldus in Candelabro, 1. part. de sponsal. 5. num. 31. Brunellus de sponsal. conclus. 9. num. 2. Anthon, Cuccus lib. 5. Instit. maior. tit. 10. num. 61. & alij. Addit tamen Anthonius Cuccus teneri hunc aliam pauperem ducere, aut dotare: quia promissio illa iurata duo continebat: primum, pauperem ducere, vel dotare; aut elemosynam pauperi dare: secundum hanc pauperem ducere, dotare, aut illi elemosynam dare. Quare, si iurans nequit vtrumque implere, tenebitur alterum, l. Celsus. §. 1. ff. de recept. arbit. Sed oppositum dicendum est: quia huic pauperi præcisè promissum, & non alteri.

3. Nota tamen, quod in vno casu, opinio negatiua Azorij, & Soti esset admittenda, quando, scilicet, ea dos, eave elemosyna, nulli esset determinata pauperi, aut personæ promissa: & similiter, quando quis promississet Deo, votòque, aut iuramento id firmasset, se ducturum in uxorem quandam pauperem feminam absolute, & nulli in particulari id promississet: quia tunc nullus pauper obligationem talis iuramenti, & promissionis potest remittere, quia id iuramentum Deo soli est præstitum, nec res promissa credit in fauorem certi pauperis, qui possit huic fauori cedere; sed cedit vagè in fauorè huius, vel illius, ac proinde nullus particularis poterit eam

Sup. hoc in Ref. 1. not. præterita, §. 1. prope fine, & §. Sed ad lin. 8.

eam obligationem remittere. Solum ergo talia iuramenta, quae rationem voti induunt, & soli Deo praestantur manebunt subiecta irritationi, relaxationi, dispensationique, ac commutationi, quemadmodum, & vota manent, & ad quos pertinet vota irritare, relaxare, commutare, & dispensare, illa quoque pertinebunt, ut bene notat Sanchez tom. 2. Decalogi, lib. 3. cap. 20. n. 9. Unde ex his inferitur, quod si quis filiae, intuitu patris, dotem sub iuramento promittat; tunc non ad filiam, sed ad patrem remissio iuramenti pertinet.

RESOL. LI.

An iuramentum praestitum principaliter in honorem Dei possit quis remittere, si cedat in eius utilitatem?

Et quid est faciendum, quando praedictum iuramentum praestitum fuit dare eleemosynam pauperi, aut hospitali non determinando personam; an tunc huiusmodi iuramentum relaxari debeat per Praelatum Ecclesiasticum? Ex p. 10. tr. 14. & Milc. 4. Ref. 17. alias 15.

Sup. hoc in Re praeterita, & vide etiam doctrinam alterius § eius primae not.

§. 1. **N**egatiue respondet Texeda, tom. 2. lib. 2. tr. 2. contr. 6. n. 144. ubi sic ait: Maior difficultas est, an quando iuramentum est specialiter Deo praestitum, aut ex affectu ad Religionem, si tamen res promissa tota cedit in fauorem proximi, possit proximus illud relaxare. In qua disputatione Sanchez lib. 1. de Matr. d. 25. n. 7. affirmat posse partem cui fuit praestitum iuramentum illud relaxare; nihilominus oppositum est verum, quia ut asserit Petrus de Ledesma Sum. tract. 11. de Iur. c. 1. quoties iuramentum est specialiter Deo factum, & in eius honorem, aut Religionis, quantum sit praestitum in utilitatem proximi, non potest illud remittere, sicut contingit in Casibus adductis, quod tamen ego limito, nisi huiusmodi iuramentum taliter sit in Dei honorem specialiter factum, quod iurans omne ius, obligationem, & impletionem remiserit ad voluntatem eius cui fuit praestitum; nam tunc non dubito posse illud relaxare, quia principaliter censetur illi fuisse praestitum. Hinc fit, constare manifeste quid dicendum est; quando quis iuravit se daturum certam eleemosynam cuidam pauperi, aut hospitali, non determinando personam, tunc enim huiusmodi iuramentum relaxari debet per Praelatum Ecclesiasticum, quia huiusmodi iuramentum est Deo principaliter praestitum, & non in utilitatem alicuius certae personae, cui remitti poterat relaxatio. Ita Texeda.

Sup. hoc in res praeterita §. ult. & hic infra ad lin. 8. Sed ego.

2. Videtur hanc sententiam etiam tenere Rocafull in Praxi Theol. Mor. tom. 2. lib. 1. praecip. 2. Decal. c. 4. n. 326. docet enim, iuramentum factum homini, non solum in utilitatem eius, sed etiam in Dei obsequium, quod appellatur iuramentum intuitu pietatis non posse remitti ab homine, cui factum est, ut si quis promissit pauperi animo inferuendi Deo eleemosynam, non potest pauper remittere; ratio est, quia licet pauper possit remittere ius, quod acquisiuit per iuramentum, non tamen potest remittere quod Deo promissum est. Et confirmatur, quia per hoc iuramentum contracta est duplex obligatio, & ei cui factum est iuramentum solum debetur una; alter ergo debet remittere aliam: Poterit autem dispensare Papa si is, cui iuramentum factum est, remittit iuramentum.

3. Sed ego non discedo a sententia Castri Palai, tom. 3. tract. 14. diff. 3. punct. 2. n. 3. ubi sic asserit: Difficultas est an possit creditor iuramentum praestitum principaliter in honorem Dei remittere, eo quod tota obligatio in sui gratiam, & fauorem cedat, v. g. intuitu pietatis promissisti sub iuramento alicui pauperi eleemosynam, poteritne pauper obligationem remittere? Et quidem si pauperem non determinasti, clarum est nullum esse qui possit obligationem remittere; Quia illud

Sup. hoc in §. not. praeterita.

iuramentum Deo est factum, & inducit rationem Votivaeque res promissa cedit in gratiam huius pauperis determinati: sed huius, vel illius, ergo nullus est in particulari, qui possit remittere. Sic Sanchez lib. 3. Summ. c. 20. n. 8. Verum si pauperem determinasti; probabilis est, & mihi certum remittere posse obligationem, nolendo promissum acceptare; quia illud iuramentum censetur tacitam conditionem habere, dummodo vellet promissum acceptare is, de cuius commodo agitur. Non enim (ut bene ait Lessius) intendis inuitum ad Beneficium acceptandum cogere, vel nolenti obrudere. Ergo si ille nolit, vel condonet, non obligaris; cessat enim conditio, sub qua obligatio inducta est. Quod verbum Thomas Sanchez lib. 1. de sponsalibus, disp. 2. n. 7. fine 8. & 9. & Suarez lib. 2. de Iuram. c. 39. n. 8. 11. & 12. insinuant posse pauperem remittere obligationem iustitiae remanente obligatione iuramenti; si velit promissum impleri, mihi non probatur. Nulla enim ex supradictis iuramentis obligatio iustitiae, aut fidelitatis in promittente oritur comparationis pauperis, sed tota obligatio est comparatione Dei, esto in pauperis utilitatem cedat. Quapropter nulla alia via potest pauper obligationem remittere nisi vel condonando promissum, vel nolendo illud acceptare.

RESOL. LII.

An iuramentum praestitum redeundi ad carcerem iniustum obliget?

Et quid de carcere iusto?

Et deducitur condemnatum ad mortem famis, tenet se sub mortali culpa comedere, non obstanti Superioris praeccepto de non comedendo, etiam si iurasset se cibos oblatos non manducaturum. Ex p. 9. tract. 8. & Milc. 3. Ref. 57.

§. 1. **Q**uod ad primum affirmat Toletus, lib. 4. Summ. c. 22. num. 2. vers. *Alienum est*. Lessius lib. 3. Summ. cap. 42. dub. 6. n. 28. Sanchez aliis relatis, lib. 3. Summ. c. 11. nu. 31. Suarez lib. 2. c. 10. n. 14. & 16. Bonacina tom. 2. disp. 4. q. 1. punct. 9. n. 2. Ratio est, quia reditus ad carcerem factus est sine obseruandi fidei iuramento stabilitam, actus est veracitatis, fortitudinis, & patientiae, neque obinde censi debet te occidere, & iram tuam prodigere, sed solum ceteri debes te periculo vitae exponere. Quod ex iusta & rationabili causa laepe decet, ut bene probat Lessius lib. 2. c. 9. dub. 6. Adde ex obseruatione iuramenti non te proprie conici in vitae periculum, quod antea habebas, quodque dato iuramento suspensum fuit. Non igitur exultari potes ad iuramenti obseruationem.

2. His tamen non obstantibus, non desunt Doctores negatiuae sententiae adherentes. Ita Couar. lib. 1. de variis. c. 2. n. 7. Plaza de delictis lib. 1. cap. 22. n. 6. fine. Basilius Legionensis lib. 12. c. 8. n. 20. Gutierrez 1. par. de Iuram. c. 57. n. 24. & segg. optime Valq. 1. 1. diff. 174. c. 5. n. 35. Nauar. c. 11. n. 18. Reginaldus lib. 18. praxis, n. 62. Ratio est, quia secluso iuramento iure charitatis propriae tenebaris periculum irae fugere. Ergo iuramentum de non fugiendo, sed potius de redeundo, illicitum est; quia est de re charitatis propriae contraria. Item talis reditus subministrat tyranno occasionem iniquae vexationis: Ergo non est licitus, & honestus. Ergo iurari non potuit. Item non est actus fidelitatis, quia non debetur fides illam iniquae expostulanti, neque fortitudinis, vitam sic irrationabili exponere. Ergo nullam habet honestatem.

3. Nec obstat argumentum in contrarium, quia, cum se occidere sit intrinsece malum, & subinde nunquam liceat: rat non fugere periculum mortis, & illi se exponere